

ETKİNLİK TEMELLİ KELİME ÖĞRETİMİNİN 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YAZILI ANLATIMLARINDA KULLANDIKLARI KELİMELERİN ANLAM DERİNLİĞİNE YANSIMASI*

Melike ULUÇAY**

Öz: Etkinlik temelli kelime öğretiminin 6. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları kelimelerin anlam derinliğine etkisi olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışmada yarı deneysel yöntemlerden biri olan ön test-son test kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Araştırma, alt düzey ve üst düzey okulda öğrenim gören iki deney, iki kontrol grubu olmak üzere dört grup üzerinde yürütülmüştür. Sürecin başında öncelikle öğrencilerin sahip oldukları söz varlığını ölçmek için ön test niteliğinde yazma çalışmaları yaptırılmıştır. Öğrencilerin söz varlığı ön test yazma çalışmaları ile tespit edildikten sonra kelime öğrenme stratejilerine uygun 12 etkinlik geliştirilmiş ve öğrencilere uygulanmıştır. Uygulama sürecinin sonunda söz varlığının gelişimini ölçmek için son test niteliğinde öğrencilere yazma çalışmaları yaptırılmıştır. Öğrencilerden elde edilmiş olan yazılı anlatım çalışmaları bilgisayar ortamına aktararak metin havuzları oluşturulmuştur. Bu metin havuzları, Simple Concordance 4.07 programı ile işleme tabi tutularak kelime sıklık listeleri elde edilmiştir. En sık kullanılan ilk 100 kelime, tüm kelime listesi için önemli bir sayı olduğundan her grubun ilk 100 kelimesinin ait olduğu bağlam dikkate alınarak Türkçe Sözlük'e göre anlamları belirlenmiş ve anlam çeşitliliği açısından değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda alt düzey ve üst okuldaki deney grubu öğrencilerinin son testlerine göre hem toplam ve farklı kelime kullanımında artış, hem de kullandıkları kelimelerin anlam çeşitliliğinde artış görülmüştür. Bu durum araştırma kapsamında kelime öğrenme stratejilerine göre öğrencilerde dil farkındalığı oluşturmak amacıyla hazırlanan kelime öğretimi etkinliklerinin geleneksel yöntemle oranla yeni öğrenilen kelimelerin anlamlarını derinleştirmede daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Söz varlığı, kelime öğretimi, anlam, derinlik, kelime öğrenme stratejileri, kelime öğretimi etkinlikleri

* Bu çalışma Prof. Dr. Muhsine Börekçi danışmanlığında Dr. Melike ULUÇAY tarafından Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında yapılan doktora tezinden üretilmiştir.

** Arş. Gör. Dr.; Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü.

A STUDY ON AN ACTIVITY BASED WORD TEACHING METHOD'S REFLECTIONS ON THE SEMANTIC DEPTH OF THE WORDS USED IN THE WRITTEN EXPRESSIONS OF 6TH GRADE STUDENTS*

Melike ULUÇAY**

Abstract

This study was conducted to analysis the effects of teaching with Word-Based technique on the process of developing secondary school students' vocabulary by using, the "pre-test post-test control group design as a quasi-experimental study method". The research was carried out with 2 experimental groups and 2 control groups, from high and low quality schools. At the beginning of the process, students were given writing tasks as a pre-test to evaluate their vocabulary. After the students' vocabularies have been identified by using the pre-test, 12 different activities compatible with their learning strategies were developed and implemented. At the end of the implementation process, a post-test was applied to evaluate the development of vocabulary. The data obtained from the written expressions of students were transferred to computer environment and then text repositories were created and words were aligned according to their frequency of occurrence by using simple concordance 4.07. Since the first 100 words on the list are very important with regards to the whole list, meanings of first 100 words of each group were identified according to Turkish Dictionary by taking their contexts into consideration. These lists identified how often the students used the words (more or less) as part of their vocabulary. Results showed that, there's been a significant increase in the use of different words, total number of the words and their varieties in meanings, both in the high and low quality schools' study group. Findings show that these word teaching methods are more effective than traditional methods in terms of the development of vocabulary.

Key words: Vocabulary, teaching words, meaning, word learning strategies, word teaching activities

* This study produced from Doctorate Thesis at Atatürk University, Institute of Educational Sciences, Department of Turkish Education by Dr. Melike ULUÇAY and Supervised by Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ.

** Research Assistant, Dr.; Erzincan University, Faculty of Education, Department of Turkish education.

1. GİRİŞ

Doğuştan dil yetisi ile var olan birey, dili kullanmayı öncelikle ailesinden ve çevresinden öğrenir. Okula geldiğinde ise bilinçaltı dil kullanımını bilinç düzeyine taşır. Bireyin dil edinç düzeyini yükseltmeyi amaçlayan Türkçe dersinin tamamlayıcı bir alanı olarak nitelenebilecek kelime öğretimi, Karadağ'ın (2013: 5) da belirttiği gibi bireyin söz varlığını geliştirerek bütün dil becerileri eğitiminin ortak zeminini oluşturmaktadır. Dört temel dil becerisi olan okuma, yazma, konuşma ve dinlemenin bireye kazandırılması ve aktif olarak kullanabilmesi, söz varlığının edinilmiş olması ile ilgilidir. Kelime bilgisinin geliştirilmesi bütün bu becerilerin geliştirilmesi anlamına gelir ve bu açıdan büyük önem taşır. Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2006: 4) Türkçe dersinin genel amaçları arasında öğrencilerin "Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri" amacına yer vererek öğrencilerin söz varlığını zenginleştirmeyi hedeflemesi bakımından kelime öğretimine yönelik etkinliklerin daha etkili hazırlanması noktasında farkındalık oluşturmaktadır. Sadece sözcüklerin tanımsal anlamlarını vermeye dayalı etkinlikler kavrama açısından belirgin bir katkı sağlamamaktadır. (Stahl ve Nagy'den aktaran Ülper ve Karagül, 2012). Konu ile ilgili yapılan araştırmalar dikkate alındığında öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitaplarında yer alan kelime öğretimi ile ilgili etkinliklerin yeni öğrenilen kelimelerin kalıcı olmasını sağlamada yetersiz kaldığı söylenebilir. Meara (1989) geleneksel yöntemlerde kelimelerin hafızada kalma süresinin az olduğunu belirtmiştir. Koçkaya (2014) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine kelime öğretiminde klasik yöntemlerin yetersiz kaldığını ve alternatif kelime öğretimi yöntemlerine geçilmesi gerektiğini belirtmektedir. Dilidüzgün (2014) Türkçe ders kitaplarındaki sözcük öğretme çalışmaları incelendiğinde kısa süreli hafızada algısal kodlamaya dayalı belletmeye yönelik etkinliklerin olduğunu, ancak uzun süreli hafızaya yönelik anlamsal kodlama yapılmadığını ifade ederek, Türkçe ders kitaplarında sözcük öğretme yöntemlerinin öğrencilerin "sözcüğü bilmesi" için yeterli olmadığını vurgulamaktadır. Bu nedenle ortaokullarda, kelimelerin üretici kelime hazinesine aktarılarak doğru kullanılmasını sağlamak amacıyla dil farkındalığı oluşturacak şekilde kelime öğretimi etkinlikleri hazırlamak ve uygulamak gerekmektedir.

Kelime öğretimi yapılırken öğrencinin alıcı kelime hazinesine kelime kazandırmak tek başına yeterli değildir. Aynı zamanda kelimeleri nasıl kullanması gerektiğini öğretmek yani üretici kelime hazinesini geliştirmek büyük önem taşımaktadır. Göçer'in (2010: 1011) de ifade ettiği gibi öğretmenlerin özellikle zaman ayırarak gerçekleştirdiği kelime öğretimi, öğrencilerin sadece o etkinliklerle işlenen kelimeleri dağarcıklarına katmakla birlikte aynı zamanda kelime öğrenmenin, anlam kurma, zihin ve düşünce gelişimi, dağarcığa yeni katılan kelimeleri sözlü ve yazılı olarak kullanmanın önemini de kavrayarak, içselleştirmelerini sağlamaktadır.

Kelime ve Anlam

Saussure'e (2001: 44) göre dil göstergelerden oluşan bir dizgedir. Dil göstergesi, kulağımızla duyduğumuz sesler ve gözümüzle gördüğümüz harflerden oluşmuş kelimelerden ibaret olan "gösteren" ile zekâ ve deneyimle zihinde varlık bulan kavramı ifade eden "gösterilen" denilen iki düzeyden oluşur. Gösterenler tek başına ifade edildiklerinde farklı zihinlerde farklı gösterilenler ortaya çıkabilir. Örneğin "masa" göstereni bir zihinde yemek masası olarak canlanırken başka bir zihinde çalışma masası olarak canlanabilir. Öyleyse dil göstergeleri tek başlarına değil de metin içinde ele alındıklarında, bağlama göre zihinlerde "gösterilen" olarak varlık kazanacaktır yani farklı bağlamlarda farklı anlamlar ortaya çıkacaktır.

Anlam Aksan'ın (2006: 48) tanımıyla "Dilde birer gösterge niteliğiyle yer alan, insanın dünya bilgisine dayalı birtakım belirleyicileri bulunan sözcüklerin belli bir bağlam ve belli bir konu içinde ilettikleri kavram."dır. Sözcüğün anlamı, onun dil içindeki kullanımınıdır. (Wittgenstein'dan akt. Aksan, 2006: 46) Aynı zamanda bir gösterge bağlama göre farklı farklı kavramları ifade edebilse de sözlükte yer alan bir temel anlama da mutlaka sahiptir. Yani Aksan'ın (2006: 45) da belirttiği gibi "Göstergeden yola çıkılarak önce göndergesel ve yan anlamları, uyandırdıkları tasarımları hesaba katarak sözcüğe dayalı bir anlamdan söz edilebilir. Buna göre anlam türleri şöyle sıralanabilir:

Gerçek (temel) anlam: Düz anlam da denilen gerçek anlam Günay'ın (2007: 69) ifadesiyle, "Bir göstergenin gösterilenini oluşturan kavramın kaplamı ya da gösterilenin durağan anlamsal görünüşüdür." Sözlükte birinci gelen anlamdır. Dilsel gösterge görülerek ya da duyularak algılandığında zihinde oluşan ilk tasarımdır.

Yan anlam: Göstergenin asıl anlamını kaybetmeden bununla ilişkili olarak yeni anlamlar kazanmasıdır. Aksan (2006: 58) bu niteliğin, insanoğlunun kavramları kimi zaman daha etkili, daha somut, daha kolay biçimde dile getirebilmek için aralarında biçim, işlev, amaç ilişkisi ve yakınlığı bulunan başka kavramlara dayanarak açıklamak istemesinden kaynaklandığını ve zaman zaman benzetmeli, nükteli anlatım eğilimini içerdiğini ifade eder. Bu duruma çokanlamlılık denir.

Mecaz (değişmece) anlam: Kavramlaşmamış, dilde tek başına henüz kalıcılışmamış, anlamı ancak bağlamla çıkarılabilen geçici anlamlardır. Kimi mecazların sabitlenme sürecinde olduğu görülür. Bu nedenle bazı mecaz anlamlar sözlüklerde yer alır. Deyim kalıbı içinde yer alan mecaz anlamlar ise sözlüklerde deyimler verilirken açıklanmış olur. (Uğur, 2010: 8) Mecaz sözün daha etkili ve güzel anlamlar ifade etmesi için kelimelere düşünsel ve duygusal olarak değer katma işlemidir.

Sözlü ya da yazılı iletişimde kelimeler temel anlamlarının dışında kazandıkları yan anlamları ile de kullanılırlar. Göğüş'ün (1978: 360) "Sözcüklerin çeşitli anlamlarını bilmek." şeklinde tanımladığı *derinlik* kavramı kelimelerin çok anlamlılığı ile ilgilidir. Karadağ'a (2013) göre öğrencilerin kelimelerin yan anlamlarını bilmesi, anlama ve

◆ Melike Uluçay

anlatma becerilerini kullanırken zorlukla karşılaşmaması için kelime hazinelerine derinlik kazandırılması, kelime öğretiminin hedefleri arasında yer almalıdır. Bu yüzden öğrencilerin sahip oldukları kelimelerin yan anlamlarını öğrenmeleriyle birlikte yeni kelimeleri de yan anlamlarıyla öğrenmeleri üzerine odaklanmak gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı etkinlik temelli kelime öğretiminin 6. Sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kullandıkları kelimelerin anlam derinliğine etkisi olup olmadığını incelemektir. Bu temel amaç kapsamında şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Çalışmadan önce alt düzey okuldaki deney ve kontrol gruplarının kelimeleri anlamlarına göre kullanma durumları nasıldır?
2. Çalışmadan önce üst düzey okuldaki deney ve kontrol gruplarının kelimeleri anlamlarına göre kullanma durumları nasıldır?
3. Çalışmadan sonra alt düzey okuldaki deney ve kontrol gruplarının kelimeleri anlamlarına göre kullanma durumları nasıldır?
4. Çalışmadan sonra üst düzey okuldaki deney ve kontrol gruplarının kelimeleri anlamlarına göre kullanma durumları nasıldır?

2. YÖNTEM

Bu araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden yarı deneysel bir yöntem olan ön test-son test kontrol gruplu desen kullanılmış; araştırma alt düzey ve üst düzey okulda öğrenim gören iki deney, iki kontrol grubu olmak üzere dört grup üzerinde yürütülmüştür. Bu desende denek havuzunda seçilen iki gruptan biri deney diğeri ise kontrol grubu olarak belirlenir. İki grupta yer alan deneklere ön test uygulanır, deney grubuna bağımsız değişkenle ilgili ölçümler yapılır ve sürecin sonunda yine her iki gruba da son test uygulanır (Büyükoztürk vd., 2011: 202).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Erzincan ilinde alt ve üst düzeyde akademik başarıya sahip ve Gizem Yayıncılık'ın hazırlamış olduğu 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nın kullanıldığı iki ortaokulda öğrenim gören toplam 64 altıncı sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Her iki tabaka içerisinde yer alan dört çalışma grubundan biri deney biri kontrol grubu olmak üzere iki deney iki de kontrol gurubu belirlenmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarından elde edilmiştir. Sürecin başında ön test olarak, sürecin sonunda da son test olarak öğrencilere yazma çalışmaları yaptırılmıştır. Uygulama sırasında ders kitaplarında yer alan üç temaya paralel olan konularda uzman görüşüne başvurulmuş on iki ayrı konuda uygulama öncesinde ve sonrasında yazma çalışması yaptırılmıştır. Yazma çalışması yaptırılan konular şöyledir:

1. Kişisel Gelişim Teması

1) “Bugünün küçüğü yarının büyüğüdür.” sizce ne demektir? Bu konu ile ilgili düşüncelerinizi yazınız.

2) Aileniz ve çevreniz ile yaşadığınız sorunlar nelerdir? Sizce bu sorunlar nasıl çözülebilir?

3) İleride hangi mesleği seçmek istiyorsunuz ve bu mesleğe sahip olabilmeniz için neler yapmanız gerekir?

4) İsteddiğiniz herhangi bir konuda bir yazı yazınız.

2. Zaman ve Mekân Teması

1) Sizce çok gezen mi bilir, çok yaşayan mı? Bu konuyla ilgili düşüncelerinizi belirten bir yazı yazınız.

2) Hangi ülkeye seyahat etmek isterdiniz? Anlatınız.

3) 2075 yılında yaşadığınızı düşünerek 10 yaşında olan torununuza bir mektup yazınız.

4) İsteddiğiniz herhangi bir konuda bir yazı yazınız.

3. Doğa ve Evren Teması

1) Çevre ve hava kirliliğinin canlılar üzerinde ne gibi etkileri olur? Anlatınız.

2) Uzayda seyahat ettiğinizi hayal ederek bir yazı yazınız.

3) Gezip gördüğünüz bir yeri anlatınız.

4) İsteddiğiniz herhangi bir konuda bir yazı yazınız.

Öğrencilerden elde edilmiş olan bu yazılı anlatım çalışmaları bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

2.3. Uygulama süreci:

Kontrol ve deney gruplarına ön test yazılı anlatım çalışmaları yapıldıktan sonra deney gruplarında kelime öğretimi etkinliklerini uygulama süreci başlatılmıştır. Uygulama sürecinde öncelikle Karadağ'ın (2013: 101) ifade ettiği kelime öğrenme stratejilerinden “Bilinmeyen bir kelime ile karşılaşıldığında, kelime anlamını çözmek için kullanılacak stratejiler” olan,

- Kelime içinde bulunduğu bağlama başvurma,
- Kelimeyi başka ifade, cümle ve metin bağlamında arama,
- Şekil bilgisi (morfoloji) farkındalığı kullanma,

◆ Melike Uluçay

- d. Tahmin etme,
e. Sözlük kullanma

stratejileri göz önünde bulundurularak her metin okunduktan sonra öncelikle öğrencilerin metindeki bilmedikleri kelimelerin tamamı sorulmuş ve bu kelimelerin hepsi tahtaya yazılmıştır. Yukarıda geçen strateji adımları uygulanmış ardından kelime anlamını kesinleştirmek ve kelime hazinesini derinleştirmek için araştırmacı tarafından hazırlanan etkinliklerin uygulanmasına geçilmiştir. Temalarda yer alan dokuz okuma metni, üç dinleme metninin bilinmeyen kelimeleri için hazırlanan 12 etkinlik, ders öğretim programında yer alan *Okuma ve Anlama, Söz Varlığını Geliştirme* bölümlerinde yapılmıştır. Diğer beceri alanları ile ilgili bölümler kılavuz kitapta yer aldığı şekliyle kalmıştır. Kontrol grubunda ise ders kitaplarında yer alan etkinlikler yapılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Bilgisayar ortamına aktarılan yazılı anlatım çalışmalarından her grup için bir metin havuzu oluşturulmuştur. Havuzdaki bütün kelimelerin çekim ekleri silinmiştir. Kelimelerin tespit edilmesinde ve değerlendirilmesinde “Simple Concordance Program 4.07” (www.textworld.com/scp), “ConcApp” (www.edict.com.hk/pub/concapp) ile “Microsoft Excel” yazılımları kullanılmıştır.

Harris ve Sipay (1990) yazılı materyallerde kullanılan kelimelerin yarısından fazlasını sıklık listesinin ilk 100 kelimesini oluşturduğunu ifade eder. Bu çalışmada da metin havuzlarındaki en sık kullanılan ilk 100 kelime, öğrencilerin kullandığı tüm kelimelerin %50’sinden fazlasına tekabül etmektedir; dolayısıyla önemli bir sayıdır. Metin havuzuna alınan her grubun ilk 100 kelimesinin anlamları ait oldukları bağlam dikkate alınarak Türkçe Sözlük’ten (2015) belirlenmiş ve anlam derinliği açısından değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde yazılı anlatım çalışmalarından elde edilen toplam kelimeler, kelimelerin kaç farklı anlamda kullanıldığı ve karşılaştırmaları verilmiştir.

Tablo:1 Alt Düzey Okuldaki Kelime Kullanımı

Gruplar	İncelenen Metin Sayısı	Toplam Kelime	Farklı Kelime	
Deney Grubu	Ön test	48	5090	866
	Son test	48	6178	1278
Kontrol Grubu	Ön test	48	5574	976
	Son test	48	3640	764

Tablo 1. alt düzey okuldaki ön test ve son test yazılı anlatım çalışmalarından elde edilen kelime sayılarını göstermektedir. Buna göre alt düzey okuldaki deney grubu öğrencileri ön testte toplam 5090, birbirinden farklı 866 kelime kullanmışlardır. Deney grubu öğrencilerinin ön test yazılı anlatım çalışmalarında en sık kullandıkları ilk 100 kelime toplam 3307 kez kullanılmıştır. Bu ilk 100 kelime toplam kelimelerin %64,97'sini meydana getirmektedir. Deney grubu öğrencileri son test yazılı anlatım çalışmalarında toplam 6178, birbirinden farklı 1278 kelime kullanmışlardır. Son test yazılı anlatım çalışmalarında en sık kullanılan ilk 100 kelime toplam 3555 kez kullanılmıştır. Bu ilk 100 kelime toplam kelimelerin %57,54'ünü meydana getirmektedir.

Kontrol grubu öğrencileri ön test yazılı anlatım çalışmalarında toplam 5574, birbirinden farklı 976 kelime kullanmışlardır. Ön test yazılı anlatım çalışmalarında en sık kullanılan ilk 100 kelime toplam 3591 kez kullanılmıştır. Bu ilk 100 kelime toplam kelimelerin %64,42'sini meydana getirmektedir. Kontrol grubu öğrencileri son test yazılı anlatım çalışmalarında 3640 kelime, birbirinden farklı 764 kelime kullanmıştır. Son test yazılı anlatım çalışmalarında en sık kullanılan ilk 100 kelime toplam 2365 kez kullanılmıştır. Bu ilk 100 kelime toplam kelimelerin %64,97'sini meydana getirmektedir.

Tablo 2. Alt Düzey Okuldaki İlk 100 Kelimenin İçerdiği Anlam Sayısı

Gruplar		İlk 100 Kelimenin Toplamı	Farklı Anlam
Deney Grubu	Ön test	3307	234
	Son test	3520	270
Kontrol Grubu	Ön test	3600	226
	Son test	2372	198

Tablo 2'ye göre alt düzey okuldaki deney grubunun ön testinde en sık kullanılan ilk 100 kelimenin toplamı 3307, son testte en sık kullanılan ilk yüz kelimenin toplamı ise 3520'dir. Ön testte toplamı 3307 olan 100 farklı kelime 234 farklı anlamda, son testte toplamı 3520 olan 100 farklı kelime ise 270 farklı anlamda kullanılmıştır. Alt düzey okuldaki deney grubu öğrencileri, ön test yazılı anlatımlarında en sık kullandıkları 100 kelime içinde 19 tane fiil, son test yazılı anlatımlarında ise 25 tane fiil kullanmışlardır. Ön testte sıfat ve zarf olarak 21 niteleyici, son testte 19 niteleyici kullanılmıştır. Ön testte 14 tane, son testte 13 tane edat ve bağlaç kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 2'de görüldüğü üzere kontrol grubu ön testte en sık kullanılan ilk 100 kelimenin toplamı 3600, son testte en sık kullanılan ilk yüz kelimenin toplamı ise 2372'dir. Ön testte toplamı 3600 olan 100 farklı kelime 226 farklı anlamda, son testte toplamı 2372 olan 100 farklı kelime ise 198 farklı anlamda kullanılmıştır.

Kontrol grubu öğrencilerinin ön test yazılı anlatımlarında en sık kullandıkları 100 kelime içinde 27 tane fiil, son test yazılı anlatımlarında ise 23 tane fiil kullandıkları tespit edilmiştir. Ön testte sıfat ve zarf olarak 19 niteleyici, son testte 20 niteleyici kul-

lanılmıştır. Edat ve bağlaç kullanımına bakıldığında ön testte 15 tane, son testte 16 tane kullanıldığı tespit edilmiştir.

Alt düzey okul deney grubu son testte en sık kullanılan ilk 100 kelimenin toplamı 3566, kontrol grubu son testte en sık kullanılan ilk yüz kelimenin toplamı ise 2372'dir. Deney grubu son testte toplamı 3566 olan 100 farklı kelime 273 farklı anlamda, kontrol grubu son testte toplamı 2372 olan 100 farklı kelime ise 198 farklı anlamda kullanılmıştır.

Tablo 3. Üst Düzey Okuldaki Kelime Kullanımı

Gruplar		İncelenen Metin Sayısı	Toplam Kelime	Farklı Kelime
Deney Grubu	Ön test	48	6366	1221
	Son test	48	6752	1339
Kontrol Grubu	Ön test	48	6445	1180
	Son test	48	6382	1255

Üst düzey okuldaki deney grubu öğrencileri toplam 6366, birbirinden farklı 1221 kelime kullanmıştır. Deney grubu öğrencilerinin ön test yazılı anlatım çalışmalarında en sık kullandığı ilk 100 kelime toplam 3756 kez kullanılmıştır. Bu ilk 100 kelime toplam kelimelerin %59'unu meydana getirmektedir. Deney grubu öğrencileri son test yazılı anlatımlarında toplam 6752, birbirinden farklı 1339 kelime kullanmıştır. Son test yazılı anlatım çalışmalarında en sık kullanılan ilk 100 kelime, toplam 3860 kez kullanılmıştır. Bu ilk 100 kelime toplam kelimelerin %57,16'sını meydana getirmektedir.

Kontrol grubu öğrencileri ön test yazılı anlatım çalışmalarında toplam 6445, birbirinden farklı 1180 kelime kullanmıştır. Ön test yazılı anlatım çalışmalarında en sık kullanılan ilk 100 kelime toplam 3959 kez kullanılmıştır. Bu ilk 100 kelime toplam kelimelerin %61,42'sini meydana getirmektedir. Kontrol grubu öğrencileri son test yazılı anlatım çalışmalarında toplam 6382, birbirinden farklı 1255 kelime kullanmıştır. Son test yazılı anlatım çalışmalarında en sık kullanılan ilk 100 kelime toplam 3701 kez kullanılmıştır. Bu ilk 100 kelime toplam kelimelerin %57,99'unu meydana getirmektedir.

Tablo 4. Üst Düzey Okuldaki İlk 100 Kelimenin İçerdiği Anlam Sayısı

Gruplar		İlk 100 Kelimenin Toplamı	Farklı Anlam
Deney Grubu	Ön test	3767	248
	Son test	3873	279
Kontrol Grubu	Ön test	3970	216
	Son test	3707	233

Deney grubu ön testte en sık kullanılan ilk 100 kelimenin toplamı 3767, son testte en sık kullanılan ilk yüz kelimenin toplamı ise 3873'tür. Ön testte toplamı 3767 olan

100 farklı kelime 248 farklı anlamda, son testte toplamı 3873 olan 100 farklı kelime ise 279 farklı anlamda kullanılmıştır.

Deney grubu öğrencilerinin ön test yazılı anlatımlarında en sık kullandıkları 100 kelime içinde 22 tane fiil, son test yazılı anlatımlarında ise 25 tane fiil kullandıkları tespit edilmiştir. Ön testte sıfat ve zarf olarak 18 niteleyici, son testte 19 niteleyici kullanılmıştır. Ön testte 21 tane, son testte 14 tane edat ve bağlaç kullanıldığı tespit edilmiştir.

Kontrol grubu ön testte en sık kullanılan ilk 100 kelimenin toplamı 3970, son testte en sık kullanılan ilk yüz kelimenin toplamı ise 3707'dir. Ön testte toplamı 3970 olan 100 farklı kelime 216 farklı anlamda, son testte toplamı 3707 olan 100 farklı kelime ise 233 farklı anlamda kullanılmıştır.

Kontrol grubu öğrencilerinin ön test yazılı anlatımlarında en sık kullandıkları 100 kelime içinde 21 tane fiil, son test yazılı anlatımlarında ise 22 tane fiil kullandıkları tespit edilmiştir. Ön testte sıfat ve zarf olarak 19 niteleyici, son testte 22 niteleyici kullanılmıştır. Ön testte 19 tane, son testte 16 tane edat ve bağlaç kullanıldığı tespit edilmiştir.

Üst düzey okul deney grubu son testte en sık kullanılan ilk 100 kelimenin toplamı 3873, kontrol grubu son testte en sık kullanılan ilk yüz kelimenin toplamı ise 3707'dir. Deney grubu son testte toplamı 3873 olan 100 farklı kelime 279 farklı anlamda, kontrol grubu son testte toplamı 3707 olan 100 farklı kelime ise 233 farklı anlamda kullanılmıştır.

4. SONUÇ

Kelime öğrenme stratejileri temel alınarak geliştirilen kelime öğretimi etkinliklerinin uygulandığı bu çalışmada; alt düzey okul deney grubu son testte kullanılan kelimelerin anlam çeşitliliği ön teste göre artış göstermiştir. Kontrol grubunda ise son testte kullanılan anlam çeşitliliği ön teste göre azalma göstermiştir. Deney grubu ve kontrol grubu karşılaştırıldığında ise deney grubunun son testinde, kontrol grubu son teste göre kelimelerin anlam çeşitliliğinde artış olduğu tespit edilmiştir.

Üst düzey okul deney grubu son testte kullanılan kelimelerin anlam çeşitliliği ön teste göre artış göstermiştir. Kontrol grubu son testte de kullanılan kelimelerin anlam çeşitliliği ön teste göre artış göstermiştir. Üst düzey okuldaki deney grubunun son testiyle kontrol grubunun son testi karşılaştırıldığında deney grubundaki anlam çeşitliliğinin kontrol grubuna göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Bu sonuca göre, dil farkındalığı oluşturmak amacıyla kelime öğrenme stratejilerinin kullanıldığı etkinlik temelli kelime öğretimi çalışmalarının alt ve üst düzey okullardaki deney grubu öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki kelimeleri daha fazla anlamda kullanmalarını sağladığı görülmüştür.

Araştırmanın anlam derinleştirme kapsamında yapılan uygulamalarına ilişkin içerik analizi sonucunda, öğrencilerin üretici kelime hazinesine aktardıkları anlamların yazılı anlatımlarında en sık kullandıkları ilk 100 kelimeye yansıdığı ortaya çıkmıştır.

◆ Melike Uluçay

Bu artış, kelime öğrenme stratejileri ile kelime öğrenen öğrencilerin anlam derinleştirme çalışmalarında başarıya ulaştıklarını göstermektedir.

Kaynakça

- Aksan, D. (2006b). *Anlambilim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve DEMİREL, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Dilidüzgün, Ş. (2014). Türkçe öğretiminde sözcük öğretme yöntemlerinin yeterliliği, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.7(17), s. 233-258.
- Göçer, A. (2010). Türkçe eğitiminde öğrencilerin söz varlığını geliştirme etkinlikleri ve sözlük kullanımı. *Turkish Studies S. 4/4*, s. 1025-1055.
- Göğüş, B. (1978) Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi. Ankara: Gül Yayınevi.
- Günay, D. (2007). *Sözcükbilime giriş*. İstanbul: Multilingual Yayınları
- Harris, A. J. ve Sipay, E. R. (1990). *How to Increase Reading Ability, A Guide to Developmental & Remedial Methods*. New York and London: Longman (ninth edition)
- Karadağ, Ö. (2013). *Kelime öğretimi*. İstanbul: Kriter Yayıncılık.
- Koçkaya Yıldırım, G. (2014). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerine klasik yöntemlerle verilmeye çalışılan kelime öğretimi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Meara, P. (1989). Matrix models of vocabulary acquisition. *AILA Review*, S.6, s. 66-74.
- MEB. (2006). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı (6,7,8. Sınıflar). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Saussure, F. D. (2001). Genel Dilbilim Dersleri, çev. Berke Vardar. Ankara: Multilingual Yayınları.
- Uğur, N. (2010). Hakiki Anlam, Gerçek Anlam, Düz Anlam. *Varlık Dergisi*. (1-10)
- Ülper, H., Karagül, S. (2012). Sözcük öğretimi yaklaşımları açısından Türkçe ve ders kitaplarının değerlendirilmesi, (Ed.) Engin Yılmaz vd., *Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Üzerine Çalışmalar* (262-272). Ankara: Pegem Akademi.